

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

Sambat'a

15/27 iun.

Ese totu a opt'a di

Pretiuu pentru Austria

pe Jul. - dec. . . . . 4 fl. —

Pentru Romania

pe Jul. - dec. unu galbenu.

Nr.

21.

Cancelari'a redactionei

Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anulu

IV.

1868.

PRINCIPELE NAPOLEONU.

(Cu portretu pe pagin'a 245.)

In inpregiurările presinte pline de intris-tare, pline de ingrigiri de sórtea nóstra in carea amu fostu aruncati atátu de fara crutiare, ce ni-ar poté cascigá ceva consolare, ceva umbra de sperantia, decâtu sosirea intre noi a principelui Napoleonu, amicu omenimii?! Si cu dreptu, câ-ci, spiritulu, mintea, cunoscinti'a de sine, cui-i potu multiamí eliberarea din lantiurile ruginite ale obscurantismului si servituti seculari, decâtu familiei Bonaparte, carea ni-a aretatu si ne-a invetiatu a cunósce divinitatea ce o are fía-care de la creatoriuu seu, a cunósce, câ suntemu, — ómeni creati pentru libertate, si nu sclavi spre a portá jugulu.

Acum candu suntemu fericiti a vedé in midiloculu nostru unu membru alu a celei familii ilustre, ce potemu a-i aduce in miseri'a nóstra altu ceva, decâtu o modesta felicitare.

Deci, te felicitámu amicule alu libertáti?

Principele Napoleonu, numitu si „*principele rosii*“ pentru ideile sale democratice, s'a nascutu la 1822. E fiulu lui Jeronimu exregelui de Westfali'a si a reginei Catarin'a princes'a de Würtemberg'a.

Pe atunci Franci'a erá inchisa dinaintea Napoleoniloru, câ-ci se temea lumea intréga si

de numele loru. Tenerulu principe abié in etate de 9 ani erá condamnatu a gustá terorismulu esilului. Candu a fostu de 13 ani tatalu seu l'a tramisu in academi'a militaria din Ludwigsburg, ca sê se crésca ca unu Napoleonu.

Aici a studiatu cinci ani si pana in 1840 asié progrese a aretatu, câtu potea fi coman dante in ori ce armata.

Dupa acést'a a inceputu a caletori. Ce si potea face alt'a? Ca ostasiu a fostu ca unu Prometeu incatenatu, torturatu pana la mórte de geniulu, ambitiunea si ardórea dupa fapte mari.

A caletoritu in Germani'a, Angli'a, si Spani'a si a studiatu multu, a studiatu virtutea.

De ór'a ce manele sale i-au fostu totu de una legate, mominte grandióse, rezultate si glori-ficâri maretie, in viéti'a sa inca n'a avutu. Elu n'a ajunsu inca culmea in nimicu, dar neci n'a cadiutu in nimicu.

Candu i-s'a concesu a intrá in Franci'a dinpreuna cu tata-seu; nu s'a indestulitu numai cu aceea, câ e in Franci'a, fara a incunoscintiatu poporulu Franciei, câ e acolo, si câ e Napoleonu!

Unde e Napoleonu, nu póte fi domnitoriu unu Bourbon. Diarele parisiene au inceputu

agitarea, si principele singuru inprasciá proclamatiuni, cari erau echoulu agitatiuniloru republicane a unchiului seu din Corsic'a.

Dupa caderea lui Ludovicu a urmatu republic'a, si Napoleonu III-le a fostu alesu de presiedinte.

Candu Napoleonu III-le s'a proclamatu de imperatu, principele a devenitu in conflictu cu elu, nu peste multu inse s'au impacatu, si in resbelulu din Crimi'a a fostu ca comandante in armata. Cascigarea invingerii de la Alma e mai numai meritulu lui, unde, luptandu-se ca unu leu, in midiloculu focului a strigatu: „Vedeti asié invinge unu Napoleonu!“

Rentorcandu de aici in patria, unchiulu seu l'a tramisu in o espeditiune medînóptana.

Intre pericle nenumerate si tempestâti infiorátore a navigatu pana in Islandi'a si incunjiurandu Grönland'a, a rentorsu a casa.

In 1859, erumpendu resbelulu italianu, la dorinti'a unchiului seu s'a casatoritu cu Clotild'a, fiic'a regelui Victoru Emanuelu. In resbelulu acest'a inse nu a luat parte de feliu, câ-ci pecandu vo á a participá si elu, s'a pusu pace.

Mai tardiu imperatulu l'a incredintiatu cu formarea unui ministeriu pentru Algeria, si francesii acceptau cu o incordare mare, sê véda succesele splendide, inse dinsulu a dîsu: „Nu voiescu a fi numai ministru!“

In tempii mai recenti, l'au tînutu, a fi elu capulu totururu rescóleloru, revolutiuniloru si conjuratiuniloru.

Revenindu la caletori'a principelui, scopulu ei póte fi séu in favorulu domniloru de la potere, séu in favorulu popóreloru trudite si garbovite de jugulu vechiu alu apasariloru si inpi-lariloru. Conoscundu inse simtiemintele umane ale principelui, e de crediutu câ sunt mai indreptatîti cesti din urma a sperá.

SERACT'A MEA.

Eri n'aveam vr'o avutia,
N'aveam ranguri, neci mariri,
Dar' aveam a mea junia
Si 'n sinu nobile simtîri.

Titluri, ranguri ori avere,
Neci odata n'am doritu,
Am lasatu asta placere,
Ceioru cu sufletu cernitu.

Eri aveam unu sufletu mare
Si-unu pieptu prin amoru santîtu,

Ca unu imperatu, mai tare,
Mai avutu eu m'am simtîtu.

Asta di n'am neci o avere,
June am imbetranitu,
Asta-di n'am neci o potere,
Tóte tóte le-am pierdutu.

Am pierdutu a mea junia
Sufletu-mi s'a bolnavitu.
Si-a mea animióra via
Adi si dins'a a moritu :

Câ-ci speranti'a a ei sóre
S'a ascunsu in negru nuoru :
Adi sum umbra trecutóre
Mai pucinu ca cersîtoriu.

I. C. Dragescu.

DACULU CELU DIN URMA.

(Novela istorica.)

(Urmare.)

De la Sarmisegetus'a spre apusu, in Carpatii apuseni trecandu peste nisce garle grozave ajungea omulu la o resipitura de munte, adeverata minune in natura, — la care privindu se ingrozea cugetulu. Sê póte câ acésta a fostu odata de multu fruntariulu pamentului.

Acést'a erá „pétra zmeiloru.“

Déca n'aru fi trecutu tempulu povestiloru celu mandru si fantasticu, aru trebuí sê credi câ unu fetioru de uriasiu nesdravenu si voinicu in svlaturat'a lui petrecere a datu cu palosiulu in munte si l'a taiatu pana in pamentu, apoi si-a batutu in calcaie si l'a lasatu acolo.

Din garla muntelui se redica resipitur'a ast'a cumplita indresnétia in nori. Pe fruntea ei cea plesiuga numai capriórele de stanca traieau sarindu si jucandu, — si in coltiurile ei priveghiá si meditá câte unu vulturu cautandu de parte pe campiile Daciei ca unu rege superbu.

E nópte balaia, incantátore. Asié e de giganica, de maretia si crancena, acestu potopu de stanca inmovilata una peste alta cu o maiestria naturala, asié redica cugetulu prin necari ere ce te inbéta si te dobóra.

In munte e tacere am títóre, numai vuetulu riuriloru ce cadeau din inaltîme, de pe stanca pe stanca, face vuetulu seu monotonu. si din candu in candu câ e unu versu necunoscutu, mugetulu óre-carei féra pe garle prin munti.

Colo in naltîmea stanceloru poleiá lun'a fruntea cea de pétra cu o radia magica alba, si genele stancei pareau la luna ca atâtea valuri de radia, albe intraurite.

Naltu departe sub pólele neguriloru pe unu coltiu de stanca stá ca unu vulturu indresnetiu si temerantu o figura nalta, unu barbatu voinicu radiematu cu man'a pe dard'a lucitóre pana ce ochii lui priveau departe prin nópte fulgerandu.

Coifulu lui lucea ca lucéferulu noptii, ar-mele lui atâtea radie, si lun'a cea limpede se jucá in ele ca într'o oglinda.

Candu si candu se pareá cã misca cu fala, — lu-vedeai de pe vibrarea armeloru — si éra sta privindu prin aeru departe peste vâi. Rege a potutu sê fia, alta nu pre pamentu.

Elu a fostu, elu e asié nesdravenu si asié voinicu — regele Daciei.

Elu a fostu ce amblá cu dorerea de mana, din nópte in nópte buiguindu, pe pamentu si prin pesteri, si in munti prin locuri selbatice, peste coltiuri de stanca tardîu prin nópte, candu si fiér'a tremura de gróza.

Lun'a naintá lanceda, — si geniulu, fiinti'a séu spiritulu acelu albu ce l'a avisatu pe mediulu noptii, nu mai vine inca. Nu vine neci geniulu ce pareá o umbra santa, si nu vinu neci caláii misiclieloru Romei, nimicu, nimicu.

Lun'a statea in merediu si fantasá; — si pe o stanca in apropiarea regelui éta se pare cã din aeru se desfasiura figur'a betranului cu barb'a alba ca o nalucire.

Betranulu i facù cu man'a la rege sê-lu urmaredie, si elu pornì nainte de pe o stanca pe alt'a, ér regele lu-urmarea într'o distantia de câti-va pasi.

Candu silea regele prea tare, figur'a cea cu barba alba lu-amenintiá sê nu se apropie de elu, apoi si-continúá calea mai incolo.

Dupa unu tempu ajunsera la gur'a unui ponoru. Betranulu cu barba alba statù in locu, si intorcandu-se indereptu catra rege, facù cu man'a semnu sê mérga dupa elu — apoi intrá in ponoru.

Decebalu intrá dupa elu, — si dupa ce mérsera câti-va pasi, s'audî dintâiu unu resunu oscuru ca rescanteculu unui echo, apoi din ce in ce se lamurea mai bine in óre care vaerare plangatóre.

Atunci betranulu celu cu barba alba lu-asteptá, si prindiendu-lu de umeru i dîse: aici e nodulu intrigeloru Decebale; — mediulu noptii a trecut, — eu voiú disparé in locasiurile mele, tu mergi fara frica nainte prin ponoru, — indereptu mergi singuru si fii mutu; atát'a dîse betranulu, apoi departandu-se de câti-va pasi, disparù ca unu visu.

De trei ori s'a lovit taberile Romei cu taber'a daciloru, si de trei ori a sfarmatu speranti'a lui Decebalu. Oh unde e noroculu teu Dacia brava?!

S'a spaimantatu dacii ca neci odata; si câci n'au fostu ei invetiati a scé ce este perderea in lupta, trei perderi au resipitu speranti'a pentru victoria, dar nu speranti'a a poté morí in lupta ca bravi.

Faptele lui Decebalu sunt mistice si ne-precepute. Incéta lupt'a, si elu dispare din castre singuru, nevedutu, ca o nalucire, si atunci candu lupt'a se incepe, Decebalu se ivesce in fruntea taberii si conduce éra. Candu dispare si candu vine, unde merge si ce cautá, nu scée nimene. Adese prin mediulu noptii dispare, si in versatulu dioriloru candu tóta castr'a e liniscita, elu buiguesce singuru pe langa cortu si fantasédia. Si fantasi'a lui asié-e de agera, si starea lui atátu de extraordinaria, câtu adese se pomenesce singuru vorbindu si buiguindu — — —

Voinicii Daciei taberédia aprópe de Sarmisegetus'a. Mane va ff lupt'a cea crancena, ce va decide sustarea séu caderea Daciei.

Decebalu a disparutu din castre, nu scée nimene unde — — — — —

In misteriile daciloru dórme si vermele, dar tatalu popiloru e trédîu si asculta sióptele dieiloru.

Nainte de mediulu noptii cu o óra, in misteriile daciloru se ivescu dóue figure infasiurate in palie negre din capu pana in pitióre.

Figurele pasîra câti-va pasi si naintea betranului popa statura, — si desfasiurendu-si paliile aparù Decebalu batutu de pulvere, cu Delil'a langa sine.

Regele se inchinà betranului, apoi se adresà aretandu pe Delil'a.

— Parintele popiloru Daciei, — ea e mai scumpa ca viéti'a mea; grigesce-o pana voiú vení dupa ea, — regele Daciei ti-va ff multiamitoriu séu resbunatoriu — dîse Decebalu aretandu la Delil'a, apoi sarutandu fruntea fetiórei si-inafsiurà paliulu si disparù.

Delil'a remase in misterii langa pop'a celu betranu ce stá neclatitu ca stanc'a.

Unu tempu statura ambii neconturbandu tacerea, ér apoi incepù betranulu.

— En vino fetu-meu in cóce, vino langa mine Delila fetu-meu!

Delil'a s'apropià de dinsulu blanda si ore-cum fricósa.

— Siedi fetu-meu, siedi ací langa mine, adâ manuti'a ta in cóce si siedi.

Delil'a siediù langa betranulu pe unu sgébu de pótra, si-si dadù manuti'a in manele betranului. Betranulu o strinse de mana tare, — asié erau de reci manele acele uscate!

— Asié fetu-meu, — pune-ti capulu pe umerulu meu, si te culca aci pe sinu drag'a mosiului, câ esti tenera si fragede si ai suferitu multe.

Copil'a se culcà blanda pe sinulu mosiului, apoi tacura ambii. Delil'a nu scia cum sê-si splice atât'a bunétia, si betranulu si-redicà man'a, se stérse pe ochi cu ea tremuratori. — Si elu mai avea lacrimi.!

Dupa unu tempu éra incepù betranulu :

— Iubesci tu pe maica-ta Delila?

— Oh, dulcea mea maicutia, maic'a mea cea buna, maic'a mea cea scumpa! eschiamà Delil'a si i-se umplura ochii de lacrimi.

— Ascultat'ai vorb'a ei tótudeun'a? — continuà betranulu intrebarea.

— Oh, ea a fostu bucuri'a si lumin'a mea, dulcea mea mangaiare si povetiuitórea pasiloru mei. Eu o am ascultat si iubitu cu tóta credinti'a.

— Mai tieni medalulu si icón'a acea micutia ce ti-a datu maicutia-ta sê o pastredi cu santitate.

Delil'a tresari cu o sfiéla suprindiatóre.

— Oh dâ-mi lumina, oh spune-mi, pe numele dieiloru tei te rogu betrane, spune-mi cine esti tu, de unde scii tu secretele mamei mele?

— En scóte-lu Delila draga, aréta-mi barbatulu acela taiatu in medalulu teu ce-lu pastredi tu cu pietate.

Copil'a si-bagà man'a in sinu si órecum jalusa pe tesaurulu ei, scóse medalulu cu chipulu unui barbatu atleticu si frumosu.

— En sê-lu vedu fetu-meu! — díse betranulu intorcandu medalulu catra o lampa micutia, apoi stergandu-si ochii de lacrimi, continuà :

— Ce ti-a spusu maicuti'a ta candu ti-l'au datu? — en spune-mi fetu-meu.

— Oh spune-mi cine esti tu betrane, te rogu pe suvenirile tale spune-mi cine esti, de unde cunosci tu secretulu meu?

— Ce ti-a spusu maicuti'a ta candu ti-a datu medalulu Delila?

— De vei trece prin lume si vei ajunge suferintie, atunci candu eu me voiu mutá din lumea umbreloru — unu barbatu va aparé si va domolí suferinti'a ta. Medalulu acest'a va fi semnulu care lu-va ceré de la tine si-lu va cunóscé; — iubesc-lu Delila draga, elu va fi dulcele teu parinte! — astfeliu díse maic'a candu mi-dadù medalulu ce-lu pastrediu cu pietate in

sinu langa anima din fraged'a pruncia — oh spune-mi betrane cine esti tu!?

Betranulu tacea si lacrimá ca unu copilu.

— Candu me prinsera, si o mana necunoscuta m'a dusu nu sciu unde, — apoi me scóse naintea unui coru de barbati invescuti in haine albe, si tieneau judecata preste mine — tu sie-deai in fruntea loru cu o fatia blanda ca o mangaiare inbarbatatóre. Fetiele judecatoriloru mei erau negre ca fetiele monstriloru, ochii loru ascutíti ca sulitiele si sufletulu loru sufletu de satanu; tu erai singuru cu fatia luminata, cu fatia de omu. — Barbátii ceialalti de pe langa mésa unulu dupa altulu au votisatu mórtea mea; atunci te-ai sculat tu betrane ca unu chipu de dieu cu vóce tremuratóre si ai stemperatu turb'a judecatoriloru mei. Se pare câ sciai tu voi'a dieiloru, câ nu e démna de mórte o fetióra inocenta, a carui sufletu iubesc cu credintia cum dieii au destinatu. — Astfeliu auctoritatea ta a invinsu, si ti-a succesu a me duce si a me ascunde in pamentu lasandu-mi viéti'a. Cine esti tu ce ai scapatu viéti'a mea betrane.

Betranulu éra tacù — si intingandu-si manele cele slabe imbratosià cu atâta caldura si patima pe Delil'a catra sinulu seu, catra barb'a acea bogata alba.

— Oh, inca nu scii tu tóte fetu-meu. — Cu caderea pasului profetiriloru dacesci unde díce: câ va perí Daci'a si poporulu ei candu se va ol-tuí sangele regiloru Daciei in sange strainu — erá periclitata cartea profetiriloru si cu ea credinti'a despre diei, — erá doborita bas'a virtutii si moralitâtii poporului; — si apoi auctoritatea cea nalta si santitatea popiloru dacesci, pentru care suferu popii Daciei mórtea bucurosu; — si inca una Delila: candu poporulu Daciei nu va stimá cartea profetiriloru, va cadé bravur'a lui si va devení unu poporu lasiu, poltronu.

Si au formatu banda pentru urdírea intrigei a te ucide fara amanare, câ-ci tu erai caus'a caderii profetiriloru si auctoritâtii popesci, a te ucide cu mórte crancena, a te ucide chiaru prin Decebalu, amantulu sufletului teu, pe care popii a-lu ucide se temu, si in interesulu patriei nu vreu. Au complotatu si s'au adunatu prin ruine pre sub pamentu, si au ucisu capii daciloru, si au respanditu vestea câ Delil'a ucide bravii Daciei in négr'a ei mania, ca sê atítie resbunarea crancenului rege. Si capetile braviloru le-au purtatu prin nopti negre, necunoscuti, si le-au aretatu regelui, — si s'a fragmentatu adoratulu si bravulu rege diu'a si nóptea, dar capetulu intrigei nu l'a aflatu.

(Va urmá.)

V. R. Buticescu.

PRINCIPELE NAPOLEONU.

DR. ROBERT ROESLER

fatia cu continuitatea romanității Romanilor nordu-danubiani în Daci'a traiana.

(Pinca.)

La pagin'a 80 liter'a (h) precum și la pag. 10 Dr. Roesler în tratatulul său scrie, că Romanii în Transilvani'a și în Ungari'a mai de multu nu ar' fi avutu nici unu dreptu politicu, și cetățienescu ca Romani; ei au fostu lipsiti de tôte drepturile până în seclulu alu 18-lea.

Aceste asertiuni ale Dr. Roesler se refrangu parte prin acele, ce am scrisu în contra domnului Hunfalvi (în Familia în 1867 Nr. 43. 44. și în Corcordia). la care mai adaugu aceste: că Romanii transilvaneni pe tempulu S. Stefanu au avutu privilegiile sale precum am spusu mai în susu provocandu-me la codicea diplomatica alui Georgiu Fejér tom. VII. col. I. pag. 46, și că Romanii din Banatulul temisianu încă sub primii regi ai Ungariei au avutu privilegii, și districte romanesce precum documentédia literile donațiunale ale Romanilor banatiani de Uladislau regele în anulul 1457 întarite, aflatóre în arhivulu capitulului rom. cath. de la Alb'a Juli'a și în copia autenticata în lad'a besericeii gr. rom. orientale din Lugosiu, cari litere încă aréta falsitatea asertiunii Dr. Roesler susu atinse.

La pag. 80. liter'a i) Dr. Roesler scrie următoarele: „Originea Romanilor din imperiulu grecescu, esplica ace'a impregiurare, că ei încungiurati de religiunea cath. domnitóre se tienu de religiunea greca, și că totu deuna au fostu în cea mai intima legatura cu Constantinopolu, („Die Herkunft der Walachen aus dem griechischen Reiche erklärt den anfallenden Umstand, dass sie sich inmitten der allerseits herrschenden catholischen Religion zur griechischen bekennen. und stets den innigsten Zusammenhang mit Constantinopol und Hagion Oros bewahrt haben.“)

Déca Dr. Roesler în acést'a asertiune e de acea parere, că originea Romanilor nordu-danubiani din drépt'a Dunarii după seclulu alu 12. o aru aréta și aceea impregiurare, că Romanii nordu-danubiani totu deuna au fostu de religiune greca, și că totu deuna s'au tienu de beseric'a constantinopolitana, atunci la aceea parere, spre a aréta netemeli'a ei, în contra Dr. Roesler facu următoarele reflexiuni.

a) cumca religiunea Romanilor precum acelu din drépt'a, asié și acelu din stang'a Dunarii mai de multu nu a fostu totu greca; ei a fostu și romana, și asié ei s'au tienu și de religiunea romana după cum ne aréta istori'a

besericésca cu o multîme de documente istorice demne de credința, anume: 1) cu literele ponteficelui romanu Nicolau I. catra imperatulul constantinopolitanu scrise, amintite și în opulu Dr. Corneliu Will (scrisu despre actele, și scriptele controversiunilor besericeii grecesce, și acele latine, la pagin'a 31), 2) cu literele ponteficelui romanu Inocentiu III. date catra Joanitiu regele Bulgarilor, și a Romanilor, precum și cu literele acestui rege scrise catra Inocentiu III. pontificele romanu, și romanesce publicate de Georgiu Sincanulu la pag. 475—491 în cronica Romanilor, cari litere ni spunu, că Romanii din Daci'a aureliana ripéna, și mediterana mai de multu s'au tienu și de religiunea romana; 3) cu fasiunea istoricului Pray, care în tratatulul său despre patriarcatulu ipechianu la pag. 463. scrie: cumca regii Romanilor, și a Bulgarilor: Petru, Samuilu, și Joanu s'au tienu cu supusii lor de religiunea romana; 4) cu testimoniulu scriitoriului Epiphaniu episcopulu Constantiei, care vorbindu despre persecutiunile creștinilor din Goti'a, scrie aceste: „Că din Goti'a multi s'au alungatu, nu numai dintre ei, ci și de ai nostri creștini, fiindu persecutiune mare sub regele grecescu, care a fostu fôrte reu, și Romanilor dusmanu de aceea, pentru că regii Romani erau creștini („Nam a Gotia plerique fugati sunt non solum e illis, sed etiam nostri illic christiani persecutione magna instante sub rege graeco, qui valde malus fuit. et romanis infectus eo, quod romani reges essent christiani“ Epiph. tom. II libr. II pag. 460. despre erese); 5) cu testimoniulu S. Augustinu. care în opulu său despre cetate la capu LII dîce: „că candu regele Gotiloru cu crudelitate mirabila persecutá pe creștini în Goti'a, în aceea era numai catholici („quando rex Gothorum in ipsa Gotia persecutus est christianos crudelitate mirabili, cum ibi non essent nisi catholici“). vedi patrologi'a de J. P. Migne edata tom. XLI pag. 616), din care testimoniulu a S. Augustin se vede, că în Daci'a traiana pe tempulu lui Valente imperatulul Romanilor înainte de introducerea arianismului, locuitorii, prin urmăre și Romanii s'au tienu de religiunea catholica ortodocsa, care erá cea romana după cum ne convingu: Ambrosiu, care în oratiunea despre mórtea lui Satyru dîce: că romanu și romanensu atátu e, câtu și catholicu, Victoru Uticénulu, care vorbindu despre persecutiunea Vandalilor scrie că: martirii întrebatii de ce religiune ar' fi? răspundeau: „Eu sum Romanu.“ Arianu, care catra Liguri dîce: de esti catholicu, esti și Romanu. S. Jeronimu, religiunea catholica o numesce

romana, (vedi si fói'a besericésca : Catholische Christ din 1862 45.)

b) Observediú cumca religiunea greca nu a fostu eschisivu localisata numai in imperiulu grecescu in drépt'a Dunarii, ci aceea s'a estinsu si in Daci'a traiana, si inca si la poporulu ungurescu nainte de craima S. Stefanu dupa cum se scie din istori'a besericésca, si asié déca religiunea grecésca s'au estinsu si in Daci'a traiana inainte de seclulu alu 12 lea in contra asertiunei Dr. Roesler prememorate potemu cu temeiu argumentá: cá precum de la religiunea grecésca a unguriloru de inainte de craima S. Stefanu avuta, rationaveru nu se póte inchiá la aceea, cá poporulu ungurescu si-aru avé originea sa din imperiulu grecescu chiaru asié neci de la religiunea grecésca a Romaniloru nordu-danubiani nu se póte dupa logie'a cea sanetósa inchiá la aceea, cá ei ar' fi veniti dapa seclulu alu 12-lea din imperiulu grecescu, si cá toti Romanii nordu-danubiani aru fi cu originea din imperiulu bizantinú.

La pag. 70 liter'a (j) si in alte locuri inca Dr. Roesler serie, cá Romanii nordu-danubiani dupa seclulu alu 12-lea ca pastori numai din drépt'a Dunarii au emigratu in Daci'a traiana.

In contra acestei asertiuni ratecite trecundu cele ce amu scrisu pana ací despre continu'a esistintia a Romaniloru nordu-danubiani, me provocu la documentulu regelui Bel'a alu IV-lea din 1247, sunatoriu despre donatiunea ositaliloru Teutoni, si aflatoriu in codicea diplomatica a lui Georgiu Fejér tom. IV col. I pag. 448—450, si tradusu pe romania in cronic'a Romaniloru scrisa de Georgiu Sincanulu la pag. 546—549 in care decretu, Bel'a regele Ungariei in anulu 1247 face mentiune d spre dóue principate romanesci: a lui Seneslau (din Moldavia) si alui Linoiu (din tier'a romanésca) din care documentu luminatu sê póte pricepe, cá Romanii, cari inainte de anulu 1247 au avutu dóue principate in steng'a Dunarii, dupa seclulu alu 12-lea n'a potutu fi numai pastori emigrati din drépt'a Dunarii, cá-ci sê fi venitu Romanii principatelor memorate dupa seclulu alu 12-lea ca pastori de vite numai atunci de siguru principatele romanesci memorate in decretulu regelui Bel'a inainte de 1247 in 3 1/2 decenie numai, in unu tempu asié de scurtu nu s'ar fi potutu sistemisá, si inca in unu modu neobservatu, cum cresecu buretii in padure.

Afara de erorile Dr. Roesler pana ací memorate in tractatulu s' u despre Daci si Romani mai comite si alte erori referitóre la istori'a Transilvaniei, si la istori'a Romaniloru nordu-danu-

biani, acele inse acum lasandu-le neatinse, eu in fine basatu pre adeverulu reflexiuniloru premise in acestu pretiuitu organu, cu tóta convingerea marturisescu inaintea tribunalului publicitáti, cumca Dr. Roesler care neci cu unu argumentu de ceva tréba in tractatulu seu memoratu nu a frantu parerea istoriciloru despre continu'a esistintia a Romaniloru nordu-danubiani din Daci'a traiana, care in tractatulu seu a comisu atâtea erori, si a adusu prin argumentele sale cele false si coiecturile sale cele nefundate, si pe altii in ratecire, care, in publicu cu arme ruginite apera in tractatulu seu parere lepadata, si de multu lovita, nu merita dupa opiniunea mea neci unu crediamentu in privinti'a acelora, cu cari vre a resturná parerea istoriciloru despre continu'a esistintia a Romaniloru nordu-danubiani, si a intunecá istori'a acestora.*)

Gavrilu Popu.

Lips'a unui institutu romanu pentru edcatiunea feteloru in Oradea-mare.**)

Poterea magica ce o esercéza sesulu frumosu e cunoscuta, — si sonulu farmecatoriu ce poesiede, e puternicu in tóte cercurile.

Napoleonu celu mare se feríá de Luiza regin'a Prusiei, cá-ci nu potea resiste sonului ei dulce si magicu.

In cercurile familiare sunt matrónele, cari dau tonulu, séu dícundu mai bine viéti'a, — in manile loru sunt mladitiele fragede. Cum nu se voru induplecá aceste candu sonulu dulce alu mamei le chiama, le indrépta si le stringe cu unu focu, cu unu focu ardiatoriu ce numai sinulu maicei lu-posiede si póte a-lu simtî!

Prim'a desvelire a pupiloru se intempla in cercurile familiare, si raru omu e acel'a, care devenindu acum maiorenu, sê nu-si aduca aminte, de impresiunile trecutului, de placeri, de jaluiuri si necasuri din tenerétia, de unele patíte, — cu unu cuventu de tóte ce facura impresiune in atare modu a supra lui; de unde placher-a, atragerea catra viéti'a strabuna nu se cuptusiesce prin pusetiunea agraitóre si dorita, la care ajunge ori si care individu, cá-ci asié e dîs'a: Orisi unde e bine, numai ca acasa neci unde.

*) La nr.ii. 15 18 si 19 s'au vèritu putine sminto de tipariu, deci sê se corecsca dupa cum urmèza: la nr. 15 pag. 174 sirulu alu 5-le : „éra", sê romana afara de totu; la nr. 18 pag. 212 sirulu 20 sê se citésca asié: cari sunt cuvintele germano in limb'a romana, din vechi'a limba; la nr. 19 pag. 224. sir. 24 sê se citésca: Sanus.

**) S'a ceritu in siedinti'a publica a sociotátii de leptura din Oradea-mare, tienna in 2 jun. a. e. Rod.

Nu se uita de graiulu mamei, — si vorbele dulci ce le indreptá dins'a spre a-lu aliná remanu suvenire, — unu ce, de care aducandu-si a minte sunt adese recreati. Ci oh! dorere totusi, multe fiice se lapeda de penele sale, si vai reu le siede acentulu strainu pre limba.

Cum va cugetá fiic'a? in ce modu si va aduce a minte de trecutu? Ce intipuire si va face? vediendu câ de la inceputulu crescerii si-capeta nutretiuulu atâtu spiritualu, câtu moralu intre elemente straine! — — Cum va sê judece despre genulu din care si-trage originea? Au nu póte devení iute la acelu cugetu pecatosu, câ acelu genu nu e de viétia?! câ-ci n'are neci institutu de crescerea feteloru?!

Si tu sinu alu mamei romane, au nu esti vatematu candu fiic'a propria in presinti'a ta te lapeda?! Sonulu celu dulce cu care o linisceai o mangaii in léganu, se pare câ acum i vatemala urechile! Si totusi mai póte se fia indoieála despre acea, o matróna si parinti romani, câ nu veti staruí a delaturá ignorantia ce ve amenintia?! — Nu — departe sum de acea presupunere; sciu câ simfírile nobile, ce nutriti in piepturile vóstre nu potu lungí mai multu firulu, nu, — nu va sê lase din o diua pre alta unu ce atâtu de insemnatu si frumosu!

Unu morbosu stâruesce spre revindecare, si voi, o parinti romani, voiti a incrucisiá manile pana ce morbulu greu si amaru va sê coplesiésca animele fragede si éca acum e aprópe a le inecá. Man'a vóstra e gatá la ori ce casu, la ori ce periclu ce amenintia famili'a, — numai in contra pierirei dulci, in contra amortírei vietii natiunale nu veti dá mana de ajutoriu?! Au nu laptéza man'a fíii! si déca in loçu de lapte le va dá veninu, ce va sê fia? — Óre nu ne plangemu mereu, mereu, vediendu, câ gradin'a preserata cu legume si flori odoróse, acum e stórsa de arsíti'a sórelui, si unde privesce omulu nu vede alta decâtu pierire si vestedíre. Ce facemu in astufeliu de casu? Alergâmu din respoteri aducandu apa spre a-i poté redá viósi'a avuta mai nainte. Apói candu mamele romane nu voru sê liniscésca, nu voru sê adórma mai multu pre baieti cu vorbele dulci de la strabuni — atunci nu e pierire, atunci nu e vestedíre natiunala pre clip'a ce inanitâmu?!

Sê ve intrebu un'a! Au mai multu pretiu au floricelele gradinei, decâtu floricelele cele mai pompóse a le cununei natiunale? Si dorere, putíni contribue spre redicarea acestoru floricele.

Vedemu cum se infintieza la tóte natiunile reuniuni; avemu si noi precum in Brasiovu, Lugosiu, si in alte locuri, — frumósa e ide'a, bunu

e scopulu si dulce e fructulu! Si tu o Bihorule, ce nutriti in sinu-ti pre Menumorutu, vei sê suridi batjocorei tale?! séu dóra nu e batjocura candu fiicele tale deridu limb'a romana din cauza, câ nu o sciu! Vedi, o geniu alu Romaniloru cum voru sci-o, candu lipsesce unu institutu pentru crescerea fiiceloru romane.

Sê reprivimu in nisce mominte la protoparinti, la matrónele romane a le anticítatii! Ce face Lucreti'a candu simtiulu ei de onóre fu petatu?: strigà resbunare si infigundu-si pumnarulu in pieptu si-respirà sufletulu resolutu si tare. Acum candu casele romane devinu basterde, candu limb'a strabuna se stinge din vetrele nóstre, voru sê remana parintii romani ca privitori reci?! Pecatósa e si intipuirea, câ-ci fapta mai négra nu s'ar poté comite decâtu nepasarea catra fiicele loru!

Audi cum le palpita pieptulu pentru fiicele loru.

Cleli'a trece Tibrulu, scapa din manele lui Porsen'a inamiculu romaniloru si imbarbatéza pre aisei: curagiu parinti, si Rom'a va ff libera! Éca ce face sufletulu resolutu. Se întórce in castrele straine fara frica, fara frica câ-si trage originea din neamulu celu maretiu si bravu. Apói acum asié de lasie sê fia óre matrónele romane, incâtu sê suferé a se lapedá din cas'a loru tesaurulu celu mai scumpu! Séu dóra voru sê desbrace numele romanu ca unu vestimentu?! — Nu! —

Ci totusi spuneti-mi dara ce-e omulu fara sufletu si natiunea fara limb'a propria?!!

Éca acum de multu róde viermele pierirei! si nimene nu se incumeta a-lu face nestricaciosu.

Apelezu deci la voi parinti si matróna romane! starniti, colucrati spre aredicarea unui institutu natiunala pentru cresecerea fiiceloru!

Recercu pre toti cari iubescu limb'a romana, cari s'au laptatu si au suptu la pieptu romanu sê intinda man'a de ajutoriu la acelu institutu.

Speru câ parintii romani sunt patrungi de marea idea a natiunismului romanu; sum convinsu câ vreu, dorescu in florirea natiunei loru, de aceea nu me indoiescu câ se voru folosi de tóte midilócele spre infintiarea unui institutu, care contribue multu la desvoltarea spiritului natiunala.

Deie ceriulu ca in tempu scurtu, sê potemu asistá in numeru indiecitu la serbarea marétia a inaugurării acelu institutu!!

Ce din anima oftezu.

Asentiu Gaita.

Conversare cu cetitórele.

— Pest'a, 24 iunie 1868. —

(Frica de barometru, — de asiu fi cu dvóstre, — sezonulu mortu, — fericirea nóstra, — unu cantaretiu renumitu, — de ce nu inflorira la noi artele frumóse, — unu faptu generosu, — unu articolu bombasticu, — o séra cu príncepele Napoleonu.)

O frica neplacuta me cuprinde déca aruncu o privire a supra barometrului din ferést'a mea. Din dí in dí se totu urca. Par' cá in anulu acest'a neci nu a fostu primavéra, ci de locu s'a începutu vér'a. Caldur'a e nesuferibila.

Scusati-me, stimabile cetitóre, cá incepui sê conversediu cu dvóstre despre unu obieptu atátu de secu si uriciosu ca — tempulu. Credeti-me, cá déca asiu avé onórea de a poté fi in giurulu dvóstre, de cumva m'asiu poté uitá in ochii dvóstre, indata asiu scí sê vi vorbescu ceva mai interesantu si mai petrecatoriu. Da. Pe tempulu acest'a in orasie mari indesiertu cêrca cine-va petrecere. Incepe sezonulu mortu. Orasienii alergara la scalde si la sate, spre a se recreá, si pentru a-si procurá óresi-care petrecere. Ferice de aceia, carii „procul negotiis“, adeca departe de corecture si revisiuni, la umbr'a recórósa a arboriloru tufosi si-potu odihni membrele loru ostenite. Dar noi, simplii díieri ai presei ce suntemu, tramitemu numai câte unu suspínu dupa acesti moritóri fericiti, — si déca sér'a obositi de ocupatiunile continue, potemu petreco câte-va óre in paduriti'a orasiului, inghitíndu acolo pulberea colosala, ne considerámu ómeni fericiti.

Teatrele ni stau spre dispusetiune, dar cine sê amble acuma la teatru? Publiculu alérge afara in verde, piesele nu sunt interesante, si déca neci publiculu, neci piesele nu ne atragu, de ce sê mergemu la teatru? Déca voimú sê facemu cura, ne ducemu in scald'a de abure si nu la teatru.

Dílele trecute inse formara o esceptiune mare in privinti'a acést'a. Teatrulu germanu fu totdeuna plinu. Renumitul tenoristu Wachtel veni de la teatrulu din Berlinu a debutá câte-va seri inaintea publicului teatralu d'aice.

Trecura trei — patru ani, de candu audíi mai pe urma pre acestu cantaretiu multu laudatu. De atunce vócea lui n'a pierdutu nimica din flexibilitatea, dulcéti'a si tari'a sa. Postilionulu de Longimaux canta si acuma cu aceea-si usioretate cis-ulu innaltu. De aceea publiculu aplaudá si acuma totu cu acél'a-si focu, ca inainte de ast'a cu patru ani. Wachtel cantá numai câte-va seri, dar sum convinsu, cá directorulu fu tare indestulitu cu rezultatulu, cá-ci banisiorii adunati in pusunarulu dsale suna totu atátu de placutu, ca si vócea lui Wachtel, de si banisiorii aceia sunt facuti din — hartía.

Admirandu vócea acestui artistu germanu, mi-adusei a minte, ce poporu cantaretiu suntemu noi romanii, si totusi cátu de putíni cantareti renumiti posedemu! Dsiór'a Ninit'i'a Alesandrescu este un'a dintre acele pre putíne persóne romane, cari si in strainetate cucerira cu vócea loru aplausele pricepetoriloru de arte.

Limb'a nóstra e dulce, móle si sonóra, acomodata pentru cantare, si totusi noi nu avemú neci macaru unic'a opera originala romanéscá.

Caus'a acesteia, dupa parerea mea, e a se cercá in seraci'a si apcsarea nóstra secularia. Artele frumóse numai sub scutul avutíei si in libertate potu inflorí. Talente esistu la noi si acuma, numai scutul amintitu ni mai lipsesce. Sê sperámu inse in venitoriu, sê spe-

râmu in ajutoriulu celoru mai avuti, dar mai alesu in conservatoriulu de la Bucuresci, si dorinti'a nóstra nu peste multu se va realisá.

Fratii nostri de peste Carpati in septeman'a trecuta érași ne surprinsera cu o fapta generósa. Sambet'a trecuta telegrafulu ni aduse scirea inbucuratóre, de dupa care camer'a Romaniei a votatu una subventiune anualá de 23,500 de franci in folosulu scóleloru romanesci din Transilvan'i'a. Unu balsamu scumpu acest'a pentru ran'a Transilvaniei doióse. Camer'a Romaniei a pipaitu bine pulsulu bolnavului, si a observatu ce ni lipsesce mai multu: cultur'a poporului, — si s'a grabitu a vindecá in cátu-va reulu acest'a. Onóre braviloru deputati din Camer'a Romaniei! Ve multiamimu, fratiloru din departare. Dar vócea nóstra e debila, e nadasíta de suspinele secularie, póte cá nu va ajunge pana la voi, ci veniti, ah veniti la noi, opriti-ve la colib'a tieranului romanu, si lacremile de bucuria ce veti diari in ochii lui, vi va sioptí in tacerea sa multiamit'a cea mai sincera, si ve va binecuventá pentru fapt'a vóstra generósa!

Cáta bucuria ni causá scirea acést'a, atát'a neplacere stêrní in noi unu articolu alu dlui Titu Maiorescu, publicatu in fói'a de la Jasi „Convorbiri literarie“. Dsa, dupa ce criticase pre repausatulu Barnutiú, carele nu-i mai póte respunde, — dupa ce si-batú jocu de incercárele poetice ale unoru teneri, — cu unu cumentu dupa ce invinsese tóta lumea, se urca pe piedestalulu unui criticu bunu si arogandu-si unu aeru de limbistu mare, vine si ataca stilulu diuaristiloru romani de dincóce de Carpati, si trage intr'o dunga clopotulu, strigandu, cá e pericolu. cá diuaristii de dincóce de Carpati intr'atát'a au stricatu si denaturatu limb'a romana, încátu „inea diece ani de o asemene convingere publica, inca o generatiune de teneri cu acél'a-si sistemu de expresiuni si limb'a romana póte deveni o ruina.“ Dupa aceste ori si cine ar presupune, cá pré invetiátulu d. Maiorescu, va motivá esageratiunea cu nesce esemple intru adeveru monstruóse citate din diuariele romanesci din Austri'a; dsa inse in locu de acést'a face pre eroulu Don Quixotte, se lupta in contra moriloru de ventu, si ni insíra nesce gresiele bagatele, cari in diuarie scrise mai de multe ori in pripa nu se potu incungiurá. Erori de aceste potemu sê citámu si noi dlui Maiorescu din foile de peste Carpati, ma — déca amu dispune de tempu — póte cá chiar si din scrierile dsale.

Sê-lu lasámu dara, ca sê mai cerce nodu in papura! Sê-i concedemu petrecerea acést'a. Nu toti ómenii au ambitiunea a trece de critici mari.

Ér noi, frumóse cetitóre, sê mergemu la balu. Mercuri in 17 iunie se tienú la scald'a imperatésca din Buda alu doile balu, afara in liberu, sub arborii tufosi. Localitatea de astadata erá decorata fórte frumosu. Sute si sute de lampióne respandeau lumin'a loru a supra publiculu. Tricolóre magiare si francesci fluturau in aeru Unu cunoscutu din „tiéra“ vediendu stégurile, me facú atentu cu bucuria:

— Éca si unu stégu romanescu.

— Intru adeveru stégulu acél'a e rosíu, galbenu si venetu,— dar aceste sunt colorile orasiului.

— Asié? — me intrebá dinsulu cu neplacere.

Cam la diece óre vivatele entusiastice ni anuntia-ra, cá príncepele Napoleonu a sositu in midiloculu nostru. Band'a militara numai decátu intoná imnulu francesu. Príncipele facú o preambulare intre publicu si priviá cu multa placere la damele adunate. (Sê dice, cá

serenitatea sa iubesc multe damele frumoase, — in care privintia suntemu de acordu cu dinsulu.) Apoi se asiedia pre una canapea, care lu-astepta in fruntea locului, ce forma sala pentru dantiu. Ungurii suntu tare insufletiti de totu ce numescu ei nationalu (apoi se scie ca ei in asta privintia nu cunosc margini, totu este la ei nationalu ungurescu, pana si ap'a, aerulu etc.) si voiau se se produca si inaintea pretiuului ospe cu „ciardasiule“ loru, inse era cu nepotintia a dantiu, ca-cu tota multimea se indesa spre principele pentru a-lu vedea. Totusi se fece catu-va locu, si cate-va parochie incepura a bate in pintini si in calcaie si a se inverti, ceea ce insemna: a joaca „ciardasiu“. Principele suridea, si jocau-sii infocati, a buna sema atribuirea acesta manifestare de placerea unei bune impresiuni causata de joculu loru, era din parte-ne suntemu mai aplecati a crede, ca acelu surisu l'au storsu frumosicele magiarce (potutu-au fi si jidane) cari se asiediaru josu la petiorele principelui silu priviau a nesce ochi frumosi si infocati. Dantiurile se continuau, si dupa petrecere de 1 ora, principele se departa urmaritu de sunetele mersului lui Racot si imnulu francesu, cari le intonara pre intrecute respectivele bande.

Balulu dura pana la doue ore dupa midiulu nop-tii, si atunci rentornaramu cu nai'a.

Era o noapte frumoasa! Lun'a respandea lumin'a fantastica, — stelele licuriau linu si melancolicu, — unde Dunarii sioptiau cu placere, — publiculu conversa cu dulce, — junii si junele ascundeau in sinu suvenirulu unei nopti placute, si nu vorbeiau nimica, nu graiau neci unu cuventu. Fericirea nu se pote exprime prin cuvinte.

BCU Cluj *Josifu Vulcanu*

C E E N O U ?

△ (*Principele Napoleonu*) pleca luni demineta la 6½ ore, cu trasura regulata. De aici a mersu pana la Kétegyház, de acolo va merge se visitiedie Mezehidi-siulu, si prin Temisiora va trece spre Romania. In Temisiora va fi incuarteratu la otelulu „la Trimbicia“, unde 10 incaperi i-sunt puse spre dispusetiune.

△ (*Milanu*), fiitoriulu principe alu Serbiei trectu in dila trecute pre aici catra Serbia. In capital'a Serbiei a ajunsu luni demineta la 5 ore. Poporulu l'a primitu cu unu entusiasmu mare. Ajungundu in Belgradu mai antaiu s'a dusu in beseric'a catedrala si si-a facutu rogatiunile de demineta, dupa aceea a intratu in palatulu domnescu. Tenerulu principe e abi de 13 ani. In suit'a sa au fostu Risticu, unu capitanu alu politiei din Serbi'a si crescatoriulu seu. Pana aici la Pest'a l'a petrecutu si mum'a sa, dar' de aici a rentorsu la Döblingu.

△ (*Luni, s'a serbatu in Prag'a*) santirea podului numitu: „Franciscu Josifu“, la carea a asistatu si Mai. Sa imperatulu. Bohemii au facutu cu asta ocaziune mari demonstratiuni contra guvernului dualisticu.

△ (*Maiulu*). In Ohaba (districtulu Fagarasiului) s'a tienutu unu maiulu imposantu. Numerulu ospetiloru a fostu la 4000. Au luat parte si Il. sa capitanulu supremu si vice capitanulu Codru Dragusianu. Petrecerea s'a inceputu cu divinulu „Descapta-te romane“, dupa aceea s'a mai cantatu „Limb'a romanescă“ si altele. — S'au aredicatu mai multe toaste pentru limb'a romana, pentru natiunea romana, pentru unitatea armatei, — s'a aredicatu toatu si pentru aceea ca se pedepsesca

Domnedieu pe aceea, cari fara unu picu de mustrare de sufletu au vendutu natiunea si tradatu patri'a. Petrecerea a tinutu pana tardiu.

△ (*Cutremuru de pamentu*). Domineca demineta la 6¼ ore, aici in Pest'a a fostu unu cutremuru, care a tienutu ca vr'o 2—3 secunde. Cutremurarea s'a intinsu in directiune de catra resaritu spre miedianopte. Locuitorii de prinlocu intiele de parteru nu au pre observatu, fara mai cu sema cei din etagiuri. Daune seu stricatiuni nu s'au intemplatu neci unde. Mai tare a fostu inse in apropierea Pestei, unde — dupa cum se vorbesce — a ruinatu mai multe edificari.

△ (*O societate de actionari*) voiesce a infintia aici in Pest'a o tipografia mare.

△ (*Joi sera*), politia de aici a calcatu casa principelui Carageorgeviciu si au cercatu dupa tenerulu principe. A casa nu a fostu nime afara de unu servitoriu, care mai antaiu s'au si contrapusu acestei procederi, vedindu inse ca numai in sedaru, a lasatu se caute. Au cautatu tote chiliile ca se afle pe junele principe, inse neaflandu pe nime s'au indepartatu.

△ (*Dlu Ioanu Misiciu*) s'a alesu deputatu in Temisiora cu 600 voturi contra 157.

△ (*Ne-znam*). Trecundu principele Milanu pe aici prin Pest'a, — dupa cum vediura o lectori si mai susu, — deputatulu serbu Stoiacicoviciu s'a dusu selu bineventedie. Dlu deputatu incepu in limb'a serbesca. Principele nesciindu serbesce, respunde: „Ne-znam“, si incepu frantiosesce, acum inse Stoiacicoviciu dize: „ne-znam“. Vedendu deci principele ca nu merge neci serbesce, neci francesce, dize: „Se vorbimu romanesc“, si asié apoi se intielesera in dulcea limb'a nostra.

△ (*Consiliulu municipalu*) din Bucuresci, a destinatu 10.000 galbeni pentru pregatirile necesari la primirea solemnă a principelui Napoleonu.

△ (*In M.-Osiorheiu*) unu amaritu de industriesiu, oine sci de ce, de ce nu; a voitu se se sinucida, la acest'a inse n'a avutu curagiu, fara, ca totusi se se potopa asié pe nesimtite, s'a pusu si si-a legatu o fune de grumadiu, era celalaltu capetu l'a legatu de unu cuiu tiapenu, si apoi a inceputu a be vinarsu pana s'a inbetatu de morte, si asié mortu de betu s'a inbordatu de unde siedea, si s'a spendiuratu.

△ (*Esplosiune*) In unu despartimentu a arsenalului de pe dealulu Sbirei de langa Bucuresci, nisce lucratori militari preparandu focuri artificiosce, prin frecarea pre grabnica, unu preparatu a esplotatu si asié au luat focu si celalalte. Vre-o cati-va din militari au fostu ucisi, era altii raniti greu. Ceva dauna mai insemnata nu s'a intemplat, ca-cu lauda braviloru pompieri, carora e de a se multami ca nu s'a aprinsu si arsenalulu celu mare. O asemenea esplosiune s'a intemplatu si mercuri noptea aici in Pest'a in strad'a lui Geza. Unu preparatoriu asiderea de focuri artificiosce, avendu in casa o cantitate mare de aceste, precum si vre-o cinci dioci punti de pulvere de pusca, femeia sa s'a sculatu noptea se aprindu lumin'a ca se veda de pruncutiulu ce plangea, si din intemplare a tipatu aprindioarea intre preparate, cari luandu focu au esplotatu. Pe barbatu si femeia i-a ranitu greu, er copilulu l'a omoritu.

△ (*Principele Napoleonu*), sosi ieri in 24 l. c. la Bucuresci, la bariera la intempnatu domnitoriulu, corpulu ministerialu, si primariulu capitalei, stradele erau decorate cu pompa, sera orasiulu a fostu iluminatu. Tenerimea transilvanena i-a predatu o adresa in numele a trei milioane de romani din coce de carpati.

= (*Publicatiune*). In urm'a legii votate de corpurile legiuitoro din Roman'ia pentru infiintarea de drumuri judetiene si vecinale in tote judetiile, fiindu necesitate de 30 ingineri geometri, cari s'e fie insarcinati cu constructiunea unor asemenea drumuri, se publica spre sciintia tuturor acelora ce aru voi a se angaja in asemenea calitate, de a se presentá la Ministeriulu lucrurilor publice in Bucuresci in terminu de trei luni de d'ile de astadi spre a fi numiti in acele posturi. Conditioanele de admisibilitate sunt: 1-a A fi de nationalitate romanu. 2-a A probá cá a absolvit cu succes cursurile vre unei scóle speciale de inginerie si cá a practicat acea specialitate séu cá a functionatu ca oficieru de geniu in vro-o armata. 3-a Retributiunea ce li se va accordá este de 300 franci efectivii pe luna, afara de cheltuielile de transportu. — Bucuresci 28/9 aprilu 1868. Ministru P. Donici.

Literatura si arte.

△ (*Societatea dramatica*) a dlui Pascali petrece la Sabiu, de acolo pe 28-a juniu va merge la Logosiu.

** (*Colectiune de poesii*). A esitu de sub tipariu: Poesii noue de I. C. Fundescu, contienendu siese-dieci si trei diferite poesii, urmate de unu siru de notitie. Aceste poesii, ca tote poesile dlui Fundescu, sunt de o armonia naturala, de o versificare usiore, pline de imagine si de idei in adeveru poetice.

** (*Ascriere de premii*). Comitetul societatii pentru literatur'a si cultur'a romana in Bucovin'a publica unu premiu de 200 fl. v. a pentru premiarea séu tiparirea celor mai insemnate lucrári literarie originale, ce se voru tramite numitului comitetu.

** (*Drama originala*). Celebrulu nostru poetu dlui Dimitriu Bolintianu a datu sub presa unu opu intitulatu: „Stefanu Gheorgiu voda“ séu „Voiu face domnei tale ce ai facutu tu jupanesei mele“, drama istorica in cinci acte.

Din strainetate.

△ (*Titlurile foiloru din Indi'a*): Stéu'a noutatiloru, nestemperatulu, fultan'a abundantie, stélpulu noutatiloru, lumin'a lunei, buchetulu amórei, crism'a (birtulu) nectarului placeriloru, fulgerulu aprindietoriu, radiele pamentului poeticu.

△ (*Tsung-tse*) imperatulu din Chin'a e de patru spre diece ani, ér imperatés'a cu carea s'a casatoritu acum de curundu e de unu spre diece ani. Asié d'ara imperatulu Chinei e celu mai teneru intre toti domnitorii. Inca nu e maiorenu, inse in decursulu anului acestui'a va fi declarat de atare.

▽ (*Societate de sanetosi*). Sub acestu titlu s'a infiintiatu in Alton'a o societate, a careia scopu e: a traí cátu mai multu. Scopulu acestu placutu, cu aceea voiescu a-lu ajunge, cá manca, beu, dormu si traiescu dupa regula. Puntele principali sunt: Carnea, fiindu organismulu omului si asié creatu spre a traí cu plante, e de totu oprita. Mancarea va stá din legume, póme si lapte; beuturile spirituóse sunt totaliteru oprite. Membri societatii sunt indetorati a se culcá regulatu la 10 óre sér'a, si la 4 deminéti'a a se sculá. Adunarile si-le tienu in tota septeman'a, si sunt publice, candu poté vede ori si cine cá toti sunt sanetosi.

▽ (*Damele de frunte*) ale Americi au inceputu o datina cu totulu curiósá; asié cá se aduna pe rendu

de la una la alta si acolo si-petrecu in beuturi. De acést'a datina se uséza cele mai de frunte dame, ma unele si-au si arangiatu saloue anumitu pentru acést'a. Pasiunea acést'a la americani e cu totulu intórta ca la noi, cá-ci pe candu la noi betivii sunt cam de comunu in clasele de josu, in Americ'a e cu totulu din contra. Pentru informatiune insemnámu cá, pentru a poté incapa in asilulu betiviloru, unu ins itutu de curendu edificatu, numai fete au recuratu 1300.

△ (*Numerulu foiloru germane*), dupa cum se nusesce a demustrá o fóia din Berlinu, la inceputulu anului acestuiá s'a urcatu la 3407. In numerulu acest'a sunt cuprinse tote foile din tote partile lunei. Numerulu acest'a inse e totusi asié de mare, cátu noi sunte-mu mai aplicati a crede cá e vr'o sminteala de tipariu.

△ (*Procesulu lui Chorinsky*) s'a inceputu in München in 22-a I. c. Acus'a contra lui se finesce estm d'u: contele Chorinsky c. r. locotenentu, ca complice de asasinatulu repausatei Matilda s'e se judeco la mórte.

▽ (*Mobile de sticla*). Unu fabricantu de sticla din Americ'a preparédia totu felulu de mobile de casa, din sticla. Mobilele aceste sunt chiar asié de folosibile si de tiitóre ca cele de lemnu, afara de atunci, candu trebeu mutate din unu cuartiru la altulu, cá-ci atunci usioru se poté intemplá ca unu patu s'e se faca totu hêrburi. Fabricantulu respectivu cugeta cá vá face specule bune cu acést'a inventiune a sa, ca cu nisce articule de lucsu, déca cumva nu ar pre avé trecere altcum.

△ (*Ebergényi si-a aflatu pareche*) Faptulu depravatu a lui Ebergényi, care a atrasu a supra sa atentiu-ne a mai a intregi Europe, a avutu echo chiar in lumea noua adeca in Americ'a, unde chiar asié unu casu s'a intemplatu nu de multu. — Wilson unu negutiatoriu teneru si avutu incredintiendu-se cu fi-c'a unui altu negutiatoriu din Americ'a miedidiana; amant'a lui de mai nainte cu numele Perl, din resbunare pentru cá a paresit'o, a inveninatu si mirés'a si o matusia a acestuia, si mai in urma a voitu alu ucide si pe elu, inse acést'a nu i-a succesu. Tribunalulu a condamnatu la mórte pe Perl. Candu o duceau la spandiuatoriu, mergea fumandu cu sugarea si de gâde a intrebatu, cá óre in lumea cealalta avé-o ce fumá. Peste diumetate de óra Perl a fostu mórta.

Feliurite.

▽ (*Electrulu cu arma*). Ceea ce de multu scrutéza naturalistii, au aflat'o acum de curundu in unu negiobu de pesce, care se numesce Torpedo Raia, si se afla mai in tote marile medidiane. Atátu e de lenesiu si de slabu cátu ori ce pesce de mare l'ar poté manca. Candu inse se apropia acesti'a de elu séu se típa la elu, lasa electru din sine asupra loru, séu mai apriatu dicandu, i tresnesce, pre cei mai de rendu ori mai slabi i omóra, éra pe cei mari i ametiesce. Asisderea si nutrimentulu totu estmodu si-lu casciga.

△ (*Statistic'a betiviloru*). Aceea e lucru cunoscutu, cum vinarsulu se bé mai cumplitu si mai fara mesura in Rusi'a. Asié, cu date autentice s'a aretatu cá in anulu trecut 1867 numai in Moscva au muritu de betia, intre anii 70—80, 9 barbati si 11 femei; intre 60—70, 13 barbati si 8 femei; intre 50—60, 5 barbati si 2 femei; intre 40—50, 18 barbati si 30 femei; si intre 30—40, 39 barbati si 28 femei; mai putini se prepadescu pana la alu 30-le anu, dar cu atáta mai

multi de la 30 in susu. Asié cu totulu au peritu in betia in 1867 numai in Moscva 173, intre cari 79 femei. Aici nu sunt computati aceia, cari au muritu stricati de betia, fara numai aceia cari au muritu beti.

△ (*Statistic'a atentatelor*). In momentul de factia, candu tragedi'a din Belgradu ocupa lumea politica intr'o mesura atâtu de mare, nu va fi fra interesu a ne recapitulá atentatele, comise de dóuedieci de ani incóce, contra capeteloru coronate. De la a. 1848 pana acum s'au incercatu 27 atentate, dintre cari cele mai multe fara resultatu. In 26 noemvre 1848 s'a incercatu unu atentatu contra ducelui de Moden'a. — In 12 iuniu 1849 s'a facutu incercare de atentatu contra principelui de coróna din Prusi'a, pre candu petrecea in Minden-Ingelheimu — In 22 maiu 1850 dascarca Seffologe o puscatura contra regelui din Prusi'a, si isdrobí bratiulu dreptu. — In 28 iuniu 1850 eslocutiententele Robert Pate, aruncá cu unu bâtiu greu dupa regin'a din Angli'a, fara de a o vatemá periculosu. — In 24 septemvre se descoperí in Marsili'a o masina esplodatóre, care erá sê se intrebuintieze la sosirea imperatului Napoleonu III. In 18 februariu Ionu Libényi vulnerá cu cutítulu pre imperatulu Franciscu Iosifu. — In siedinti'a camerei din Turinu, la 16 aprile 1853, contele Cavour reportá despre unu atentatu contra lui Victor Emanuelu II. — In 5 iuliu 1853 s'a comisu unu atentatu contra lui Napoleonu III, candu mergea in oper'a comica. — In 20 martiu 1854 unu necunoscutu sparse cu pumnariulu pantecelu ducelui Ferdinandu Carolu III; manedí espirá ducele. — In 28 aprile 1855 Iwanu Liverari descarcá, pre campurile eliseice, dóue puscature de pistolu contra lui Napoleonu III, fara succesu. — In 28 maiu 1856 Reymond Fuentes tocmai in momentul, candu erá sê si-descarce pistolulu contra reginei de Spani'a fû prinsu de mana si arestatu prin politia. — In 8 decemvre 1856, cu ocasiunea unei reviste militare, soldatulu Agesilau Milani trase cu baionetulu dupa regele Ferdinandu II. de Neapole. — In 7 augustu 1857 fura condamnatu Bartoletti, Tibaldi si Grillo, cari venisera din Angli'a spre a ucide pre Napoleonu III. — In 14 ianuariu 1858 Orsini, Rudio, Pileri si Gamez aruncara bombe contra lui Napoleonu III, imperatulu nu fû lovit, dar se ucise si se vulnerá unu numeru mare din celelalte persóne. — In 14 iuliu 1861 studintele Oscaru Becker descarcá dóue puscature contra regelui din Prusi'a, fara de alu nimerí. — In 18 decemvre 1862 studintele Aristide Drusios din Aten'a descarcá unu revolveru contr'a reginei Amalia din Greci'a, fara de a o nimerí. — In 24 decemvre 1863 se arestara in Parisu Greco, Trabuco, Imperatore si Scaglione, cari venisera din Londr'a, spre a ucide pre Napoleonu III. — In 14 aprile 1865 presedintele staturiloru unite, Avramu Lincoln, fu asasinatu in teatrulu de Washington prin Wilkes Booth. — In 6 aprile 1866 incercá Karakasoff in Petruburgu unu atentatu contr'a imperatului Rusiei. — In 6 iuniu 1867 polonulu Berezowski descarcá in Parisu unu pistolu contr'a imperatului Rusiei. — In fine se comise in 10 l. e. unu atentatu contra principelui Mihaiu din Serbi'a.

Gâcitura de semne

de Ioane Sturza.

„ul,uli△a! ui,,a-,i ?olu+u
 ?e △e §+a**=i ,,u §li** §u,,ii?
 △a e ;+u,,ule a-o!u+u
 .§u**e—i §a.ele, **u .△ii?
 ?e △e §+a**=i △u **e **△e,,ale
 ?u§a ,,e—§u+u △e-a ,,!e△v,,u;
 .eu ,,i-□i**e i**,,li,,ale
 △a .§ela**,,i'a ,,e-a □i**?u,,u?
 ?e △e ,,u:uli u**?a +i**a
 liu+u +i—§e?e △ula,,u;
 §e**,,!u △e ?i△i: ,,u—u ,,!ai**a“
 .i .u.§i**i **ei**△e,,a,,u!

§. X. Joa**i?e.

Deslegarea gâciturii de siacu din nr. 18

Nu intreba fetitia juna
 Din ce cauza te iubescu!
 Budiele-mi nu sciu sê-ti spuna
 Indesiertu me nisuiescu.
 Nu sciu cum de unde vine
 Cestu doru, de ce me topescu
 Sciu atâta câ pe tine
 Tare, tare te iubescu!

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Emilia Mladinu, Carolina Bolocanu, Cornelia Cadariu, Teresia Ungureanu; si de la domnulu: Radu Popea.

POST'A REDACTIUNEI.

Catra st. prenumeranti ai „Panteonulu Romanu.“ Cu placere anuntiamu, cá hartia ordinata in fabrica a nume pentru acestu opu in fine a sositu. Asié dara tiparirea se va incepe numai decâtu in dílele venitóre. St. nostri prenumeranti voru fi pe deplinu rebonificati pentru acceptare, prin inpregiurarea aceea, cá opulu va fi multu mai voluminosu, decâtu cum calcularamu la inceputu.

Sabiú séu Braslovu. Dni J. C. B. Novel'a intrebata se va publicá in semestrulu alu doile.

Lugosiú. Ti-multiaminu pentru articoliu tramisi. Se voru publicá pe rendu. Mai tramite-mi inea. Sunt pré acomodati pentru fói'a nóstra.

Busiacu. Pan'acuma n'a fostu locu. Pentru aceea a intar-diatu atâta. Va esi in nr. venitoriu. Multiamita si salutare!

Proprietariu, redactoru respundiatóriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a tinarim in Pest'a 1868. prin **Alexandru Kocsi.** Piat'a de pesci Nr. 9.

Alaturámu invitarea de prenumeratiune la diuariulu „**Federatiunea.**“